

Sygn. akt VIII U 2031/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Janina Kościelniak
Protokolant:	Kamila Niemczyk

po rozpoznaniu w dniu 8 stycznia 2014 r. w Gliwicach

sprawy E. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

przy udziale zainteresowanego K. K. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w M.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia

na skutek odwołania E. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 26 czerwca 2013 r. **nr** (...)

oddala odwołanie.

(-) SSO Janina Kościelniak

Sygn. akt VIII U 2031/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13.10.1998 r. organ rentowy, mając na uwadze przepisy art. 83 ust.1 pkt 1 i 2, art. 68 ust.1 pkt 1 lit.a, art.6 ust.1 pkt 4 i 5, art. 9 ust.2, art. 12 ust.1, art.11 ust.2, art.13 pkt 2 i 4, art. 18 ust. 1 i ust. 8, art.38 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, stwierdził, że w okresie od 1.12.2004 r. do 31.10.2005 r. odwołująca nie podlega ubezpieczeniom : emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia zawartej z zainteresowanym.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła E. S., zarzucając zaskarżonej decyzji błędne uznanie zawartej przez ubezpieczoną umowy zlecenia, jako zawartej celem obejścia przepisów o obowiązkowym ubezpieczeniu emerytalnym, rentowym, wypadkowym.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko, a nadto wniósł o oddalenie przedmiotowego odwołania oraz rozpoznanie sprawy pod nieobecność pełnomocnika ZUS.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

E. S. od 1980 r. do chwili obecnej prowadzi działalność gospodarczą, której przedmiotem jest prowadzenie gabinetu stomatologicznego.

W dniu 20.11.2004 r. ubezpieczona zawarła umowę zlecenia z właścicielem firmy (...).

W okresie od 1.12.2004 r. do 31.10.2005 r. ubezpieczona została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych, wypadkowego, oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego i obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego jako osoba wykonująca umowę zlecenia, w siedzibie lub miejscu prowadzenia działalności.

Jednocześnie z konta odwołującej wynika, iż w w/w okresie - z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej - odwołująca zgłosiła się wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego.

Z raportów ZUS RCA wynika, iż w okresie od 1.12.2004 r. do 31.10.2005 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosiła 50 zł miesięcznie.

W tym samym okresie z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej minimalna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosiła: od grudnia 2004 r. do lutego 2005 r. - 1.361,96 zł, od marca 2005 r. do maja 2005 r. - 1.443,28 zł, od czerwca 2005 r. do sierpnia 2005 r. - 1.449,27 zł, od września 2005 r. do października 2005 r. - 1.391,12 zł.

Przedmiotem umowy zlecenia zawartej przez ubezpieczoną z firmą (...) było:

- pozyskiwanie klientów, z którymi zawierane były umowy przez otwarte fundusze emerytalne, firmy (...), (...),
- promowanie alternatywnych form ubezpieczeń społecznych, oferowanie szkoleń z zakresu propozycji firmy (...),
- przekazywanie zleceniodawcy na druku polecającym co najmniej 2 klientów kwartalnie, celem polecenia usług świadczonych przez (...).

Z postanowień zawartej przez skarżącą umowy zlecenia wynika, iż zleceniodawca zobowiązał się do nieodpłatnego dostarczania zleceniobiorcy druków oraz wszelkich innych dokumentów, materiałów niezbędnych do wykonywania czynności objętych przedmiotową umową. Natomiast w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia umowy, zleceniodawca ma prawo do potrącenia swoich wierzytelności wobec zleceniobiorcy z przysługującego mu wynagrodzenia. Dokonanie potrącenia nie wyłącza możliwości dochodzenia przez zleceniodawcę odszkodowania w razie, gdyby wyrządzona szkoda przekroczyła wartość potrącenia.

Ubezpieczona osiągała dochód z umowy zlecenia w wysokości 50 zł brutto miesięcznie.

Koszty szkoleń w których uczestniczyła ubezpieczona wahały się w granicach od 200 do 400 zł miesięcznie.

Raz na kwartał skarżąca pozyskiwała od 2-3 osób.

Odwołująca rozliczała się z firmą (...) za pomocą gotowych druków na których wpisywane były nazwiska osób „zachęconych” do współpracy z firmą (...). Ubezpieczona została poinformowana, iż w razie zawarcia przedmiotowej umowy zlecenia osiągnie nie tylko korzyść w postaci wynagrodzenia w wysokości 50 zł brutto miesięcznie, ale również, uzyska możliwość opłacenia niższego wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Powyższy stan faktyczny ustalono w oparciu o: akta ZUS, dowód z zeznań strony - E. S. (protokół rozprawy z dnia 8.01.2014 r., vide k.17 a.s.) oraz dowodu z zeznań pełnomocnika strony (protokół rozprawy z dnia 8.01.2014 r., vide k. 17 a.s.).

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd uznał za kompletny i spójny a przez to mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych. W szczególności Sąd uznał, że zeznania powoda są spójne, a ponadto korelują z materiałem wynikającym z akt organu rentowego.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy wyjaśnić, że organ rentowy ma uprawnienia do badania ważności umów cywilnoprawnych. Zgodnie bowiem z art. 68 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. 2009, nr 205, poz. 1585) do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy między innymi stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych. Po myśli natomiast art. 83 ustawy ZUS wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw w szczególności dotyczących zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i przebiegu ubezpieczenia.

Organ rentowy posiada więc kompetencję do badania charakteru i do oceny prawnej umów stanowiących tytuł do zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i może wydawać decyzje w tym przedmiocie.

Zgodnie z art. 6 ust.1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia podlegają obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, zaś stosownie do treści art. 12 tej ustawy również do ubezpieczenia wypadkowego.

Obowiązek ubezpieczenia zgodnie z art. 13 ust. 2 trwa od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy.

Z kolei zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10 (tj. m.in. z tytułu wykonywania umowy zlecenia), jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak na swój wniosek być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń.

Znacząca zmiana w obowiązujących przepisach nastąpiła od dnia 1.11.2005 r., tj. osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia-prowadzące jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych – podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu umowy zlecenia podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od obowiązującej daną osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących działalność gospodarczą.

Natomiast kwestię wymiaru składek reguluje art. 18 w/w ustawy. Stosownie do treści tego przepisu, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność jest zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale (art. 18 ust.8 –w brzmieniu obowiązującym od 31.12.2008 r.).

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy umowa łącząca odwołującą i zainteresowanego została zawarta wyłącznie z zamiarem uzyskania drugiego tytułu do ubezpieczeń społecznych i zamiany tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z działalności gospodarczej na mniej kosztowny- z umowy zlecenia, a więc w celu obejścia prawa.

Co do zasady strony mają pełną swobodę w zakresie kształtowania treści łączącego je stosunku zobowiązaniowego (tzw. zasady swobody umów) - z tym, że treść ani cel stosunku prawnego nie mogą sprzeciwiać się właściwości (naturze) tego stosunku, ustawie, ani zasadom współżycia społecznego - art. 353¹ k.c. Wspomniana zasada wolności

kontraktowej, nie ma jednak wymiaru absolutnego. Stosownie bowiem do treści art. 58 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

Wedle oceny Sądu, zamiarem zleceniobiorcy prowadzącego jednocześnie pozarolniczą działalność, nie było osiągnięcie dodatkowych przychodów z wykonywanej pracy, a jedynie uzyskanie drugiego tytułu podlegania ubezpieczeniom, umożliwiającemu opłacanie składek z tego właśnie tytułu bez ograniczeń w zakresie minimalnej podstawy wymiaru składek.

Z treści umowy w sposób niewątpliwy wynika, iż podstawowym warunkiem umożliwienia zawarcia umowy zlecenia było obligatoryjne zawarcie umowy o udział w szkoleniach/współpracy oraz opłacanie zleceniodawcy określonego wynagrodzenia za udostępnianie tych szkoleń. Potwierdzeniem powyższego jest zagwarantowanie sobie przez zleceniodawcę możliwości nie wypłacenia należnego zleceniobiorcy wynagrodzenia, w sytuacji, gdy ten nie uregulował opłaty za uczestnictwo w szkoleniach lub za udostępnianie materiałów szkoleniowych.

W świetle zebranego materiału dowodowego nie ulega wątpliwości, iż przedmiotowa umowa zlecenia przynosiłaby dochód ubezpieczonej tylko i wyłącznie w sytuacji zwolnienia z opłacania składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych z tytułu prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Mając na względzie fakt, iż koszty ponoszone przez odwołującą w związku ze szkoleniami w których uczestniczyła, znacznie przewyższały umówiony dochód w kwocie 50 zł brutto miesięcznie, brak jest wątpliwości, co do tego, iż rzeczywistą korzyścią płynącą dla skarżącej z zawartej umowy zlecenia jest możliwość uchylecia się od płacenia wyższego wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Tym bardziej zatem, pozorny jest zatem cel osiągnięcia dodatkowego dochodu, w sytuacji gdy podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej były rażąco wyższe.

Nie bez znaczenia dla oceny rzeczywistego celu zawarcia umowy zlecenia, pozostaje także okoliczność terminu wyrejestrowania ubezpieczonej z ZUS przez właściciela (...), tj. 31.10.2005 r., który zbiega się z istotną zmianą przepisów dotyczących obowiązku ubezpieczenia. Od dnia 1.11.2005 r. bowiem, osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia - prowadzące jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych – podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeśli z tytułu umowy zlecenia podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od obowiązującej daną osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących działalność gospodarczą.

Powyższe okoliczności w sposób jednoznaczny wskazują, iż faktycznym motywem zawarcia przedmiotowej umowy zlecenia jest chęć obejścia przepisów tj. uchylecia się od obowiązku płacenia wyższych składek, będącego konsekwencją podlegania obowiązkowi ubezpieczeniowemu. Po dniu 31.10.2005 r., tj. w związku z wspomnianą zmianą przepisów zawarta umowa zlecenia straciła rację bytu, albowiem nie przysparza już ukrytej korzyści jaką dotychczas przynosiła stronom zawartej umowy zlecenia.

W tych okolicznościach Sąd podziela stanowisko organu rentowego, że stosunek prawny łączący zainteresowanego i odwołującą został wykreowany w celu obejścia przepisów ustawy.

Konsekwencją zawarcia umowy cywilnoprawnej, której cel godzi w bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa, a do takowych niewątpliwie należy zaliczyć przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jest bezwzględna nieważność czynności prawnej. Nieważność czynności prawnej następuje ex tunc z mocy prawa. C. prawna zatem jest nieważna od początku, tj. nie wywołuje zamierzonych skutków prawnych od chwili jej dokonania. Sąd bierze pod uwagę takową nieważność z urzędu, niezależnie od tego, czy ktokolwiek się na nią powołuje.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznając odwołanie za bezzasadne na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku.

SSO Janina Kościelniak

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)